

Fırsatlar İdeolojisi Kapitalizm

Hüseyin Civan

07.05.2013

İçindekiler

Kötü koşullar-İyi koşullar	3
Kapitalizmin İdeolojik Yalanı: Fırsat Eşitliği	4

TeknoSA, DiaSA, CarrefourSA, Philip MorisSA, Akbank... Sabancı ailesinin tüm bu holdinglere, pazarda limon satarak zengin olduğu söylenen Sakıp Sabancı'nın sıradışı eforuyla sahip olduğu söylenebilir mi? Pazarda limon satışından, küresel ekonomide söz sahibi holdinglere uzanan yolda anlatılan, gerçek bir "başarı öyküsü" müdür?

Kapitalist sistemin telkin ettiği budur. Fırsatlardan yararlanmayı bilersen, sen de "iyi" bir hayata sahip olabilirsin. Kapitalizm içerisinde zengin olmayı başaranların, bu yoldaki öyküleri benzerdir: Aslında kötü koşullardan sıyrılman için birçok fırsat, yeni bir yaşama başlamak için birçok yol vardır. Eğer sen de fırsatları iyi değerlendirirsen, daha iyi bir yaşam hayal değildir.

Peki, öyleyse neden bazıları başarı öykülerinin meyvelerini toplarken, bazıları kötü koşullar içinde yaşamak zorundadır?

Kötü koşullar-İyi koşullar

Bugün dünyada bir milyara yakın kişi açlık sınırının altında yaşamak zorunda, dört milyon insan bulaşıcı hastalıklar sebebiyle hayatını kaybediyor, sekiz yüz milyona yakın insan içecek suya erişemiyor, beş yüz milyon insan ise işsiz. "Fırsatları değerlendiremeyen" milyarlarca insan işsizlik, yoksulluk, sefalet, ekonomik sömürü, toplumsal baskılar, savaşlar, zorunlu göçler, ekolojik yıkımlar kısılcığında yaşamak zorunda bırakılıyor. Bu kötü koşulların hepsi ekonomik ve siyasi iktidarlar tarafından yaratılıyor. Zaten bu ekonomik ve siyasi iktidarlar da varlıklarını, bu kötü koşullara dayandırıyor. Bu arada yaratılan bu kötü koşullar, insanlara normalmiş gibi sunuluyor. Yoksulluk zenginlik, sefalet refah, açlık tokluk gibi zıtlıklar, hayatın kendinde var olan karşıtlıklarımız gibi insanların gözünde doğal kılınıyor ve sayısız insan adaletsizliğin kendisi olan bu "doğal zıtlıkların" içinde yaşamaya mahkum bırakılıyor.

Peki, yarattığı sömürü koşullarını yaşamın gerçekliği olarak insanlara kabul ettirmeye çalışan kapitalizmin, kendi sistemini doğal kılmaya çalışmasının altında ne yatıyor? Kapitalizm yarattığı bu olumsuzlukları doğal göstererek, kendi varoluş kaynağını kaybetmemeye çalışıyor. Dolayısıyla kapitalist sistem içinde yaşayanlar, bu koşulları içselleştirerek böylesi bir yaşama ikna oluyor.

Tabi ki bu ikna olma durumu sadece her olumsuz koşulun doğal görülmesiyle alakalı değil. İşte tam da bu noktada kapitalizmin ideolojik yanı devreye giriyor. Kapitalizmin ideolojisi dendiğinde bahsedilen, yüzyıllardır bu ekonomik sistemin siyasal alanda yansıması olan liberalizm değil. Liberal değerlerin açlık, zorunlu göç, işsizlik gibi olumsuz koşullara katlanılmasını içselleştirebilecek bir pratik yansıması yoktur. Bu değerlerin hepsi, bu olumsuz koşullara maruz kalmayan bir grup insan tarafından yüceltilirken, aynı değerleri ezilenlerin sahiplenmesi beklenilemez.

Kapitalizm kendi ideolojisini, ekonomik pratikler üzerinden kabul ettirir. Ezilenler için, kapitalist sistem içerisinde erişilebilecek iyi koşullar yanılsaması yaratır. Yani ezilenlerin mustarip olduğu durumlardan kurtulmasının mümkün olduğu yalanını atar. "Ne kadar kötü bir hayat yaşarsan yaşa, bundan kurtulma ihtimalin her zaman vardır, neticede her şey senin elindedir" yalanını atan kapitalizm, bu yalanla kötü koşullarda yaşayanları içinde buldukları hayata ikna eder. Kendi ideolojik etkisinin alameti farikası da burada yatar. Kötü koşullar gerçeğinden iyi koşullar yanılsamasına "fırsatlar" aracılığıyla geçilir.

Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen kötü koşullara sabretmeyi öğütleyen bu ideoloji, iyi bir dünya hayalini kapitalist sistemin gereklerini yerine getiren bireylere bir fırsat olarak sunar. Kapitalist değerler olan rekabetçilik, bencillik, hırs ne kadar içselleştirilirse bu fırsatlarla beraber, kapitalist bir dünyada daha iyi konumda olmanın mümkün olduğu yalanı atılır. Bu sistemde yoksulsundur, ancak kapitalizmin sunduğu fırsatlardan yararlanıp zengin olabilirsin. Hatta bu fırsatları iyi değerlendirirsen daha da zenginleşebilirsin. Sokakta yaşıyor olabilirsin, ancak kapitalizmin cazip fırsatlarından yararlanıp ev sahibi hatta emlak zengini bile olabilirsin. Eğer yararlanmayı bilersen, fırsatlar da fırsatların yarattığı imkanlar da sonsuzdur!

Kapitalizmin İdeolojik Yalanı: Fırsat Eşitliği

Fırsatların kullanılması noktasında herkesin eşit olduğunu söyler kapitalizm. Yani ayırım yapmaz. Dil, din, ırk, cins... Herkes, fırsatları kullanmayı bilen herkes kapitalizmin bol ışıklı, renkli, gösterişli dünyasında yer bulabilir. İçinde bulunulan kötü koşullardan “herkes” çıkabilir. Ne kayırmaca vardır kapitalist sistemin fırsatlar dünyasında, ne torpil, ne hak yeme! Fırsatları değerlendiremeyenler vardır, onlar da kötü koşullara müstahaktır!

Fırsat eşitliği yalanıyla kapitalizm, aynı zamanda, ezilen insanların içinde buldukları konumu hak ettiği inancını empoze etmeye çalışır. Onun fırsat eşitliğinin altında yatan; dil, din, ırk, cins ayrımı yapmadan herkesi sömürmesidir. Bu ekonomik, siyasi ve toplumsal sömürüyle çaresiz kıldığı bireyleri, “fırsatlar dünyası”, “fırsat eşitliği”, “zengin olabilme özgürlüğü” adı altında kandırıp, sömürüsünü daha yoğun bir şekilde sürdürebilme olanağı yaratmak ister.

Sabancı'nın, Koç'un, Ülker'in nasıl zengin olduğu kapitalizmin ne fırsat yalanıyla ilgilidir ne de fırsat eşitliğiyle ilgilidir. Ekonomik iktidarları bu coğrafyanın dışına taşan tüm zenginlerin hikayesi ortaktır. Onlar anlatıldığı gibi “fırsatları değerlendirerek” değil, kapitalizmin bu coğrafyaya özel politikası “devlet eli”yle zenginleştirilmişlerdir. Hiçbiri limon satarken, ayakkabı boyarken ya da garsonluk yaparken “fırsatları değerlendirerek” zengin olmamıştır. Onların zenginliği işçileri on saatten fazla çalıştırmaktan, sömürünün en vahşi koşullarında ezmekten gelir. Bütün hukuksuzluklarına devlet göz yummuş, hatta fabrikalar, araziler devlet eliyle peşkeş çekilmiştir. Ne vergi alınmıştır ne kesinti yapılmıştır. Anlatılanın aksine, hiçbiri kapitalizmin fırsatlarından yararlanıp zengin olmamıştır.

Kapitalizmin bu ideolojik yalanının mantığı, bir grup kapitalist elitin yararına olanların artmasıyla toplumun yararına olanların artacağına dayanır: Pasta ne kadar büyürse, herkesin payı farklı olsa da bütün paylar büyüyecektir. Bu payı büyütme işi, “kötü koşullardan iyi koşullara fırsatları kullanarak kurtulacakların” çabasına bağlıdır. Çünkü kapitalistlerin payını büyütenler, bu fırsatlardan sürekli bir şekilde yararlanarak kötü koşullardan kurtulmaya çalışan, ancak hiçbir zaman kurtulamayan ezilenler olacaktır.

Kapitalizmin yarattığı bu ekonomik, siyasi ve toplumsal sömürü koşullarından kurtuluş, biraz daha iyi koşullarda yaşama razı olmaktan, sabretmekten, şükretmekten değil, kapitalizmin yarattığı bu koşullara ve onun ikna yöntemlerine karşı mücadele etmekten geçer.

Anarşist Kütüphane

Hüseyin Civan
Fırsatlar İdeolojisi Kapitalizm
07.05.2013

Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 9. sayısında yayımlanmıştır.

tr.anarchistlibraries.net